

Zastoupení. Plná moc.

Studijní shrnující text vyučujícího k 5. tématu

Zastoupení

Smyslem zastoupení obecně je, že jedna osoba je oprávněna právně jednat za jinou osobu. Osoby se označují jako **zástupce** (ten, kdo právně jedná za jiného) a **zastoupený** (ten, za koho je právně jednáno). Zástupce jedná na účet zastoupeného, tedy účinky dopadají přímo na zastoupeného. Každému musí být zřejmé, s kým právně jedná, současně zájmy zastoupeného a zástupce nesmějí být v rozporu. Zastoupení je dáno postaveno na principu osobního jednání zástupce a principu, že zástupce nesmí překročit své oprávnění, které má. Zástupcem i zastoupeným může být jak fyzická osoba, tak právnická osoba.

Občanský zákoník rozlišuje několik druhů zastoupení, jsou jimi **smluvní zastoupení**, **zákonné zastoupení** a **opatrovnictví** (které se rozlišuje na opatrovnictví člověka a opatrovnictví právnické osoby).

Smluvní zastoupení. Plná moc.

Pozornost je věnována dále **smluvnímu zastoupení**. To je upraveno v ustanovení § 441 a násl. občanského zákoníku. Základem je tedy dobrovolné zastoupení na základě **dohody o plné moci** – jinými slovy uzavírá se smlouva o zastoupení mezi zmocnitelem a zmocněncem. Předmětem dohody jsou práva a povinnosti těchto stran. **Plná moc** je projevem toho, co bylo ujednáno. Plná moc sama o sobě je pouze **jednostranné právní jednání zmocnitele**. Plnou mocí je dáno oprávnění zmocněnce vymezené zmocnitelem vůči třetím osobám.

Rozlišujeme plnou moc **generální** (všeobecnou) a **speciální** (zvláštní). Liší se podle rozsahu oprávnění zmocněnce. **Generální plná moc** znamená, že je udělena ke všem právním jednáním, která by mohl činit zmocnitele. **Speciální plná moc** je speciální proto, že je udělena jen k jednomu či několika určitým právním jednáním, která jsou v plné moci specifikována - např. k vyzvednutí knížek z knihovny, k zastoupení při vyřizování řidičského oprávnění, k zastoupení při schůzi vlastníků jednotek apod. Rozsah doporučujeme vždy přesně vymežit, aby zmocněnec nemohl jednat v oblastech, ke kterým není zmocněn. Vhodné je uvést i dobu, kdy může zmocněnec uplatnit plnou moc (např. po dobu schůze vlastníků jednotek apod.). Při zmocnění právnické osoby náleží výkon zástupčího oprávnění do působnosti jejího statutárního orgánu.

Pokud jde o **formu plné moci**, pak pokud se netýká zastoupení jen určitého právního jednání, udělí se plná moc v písemné formě. Jinými slovy, pokud se týká jen určitého právního jednání, není písemná forma nutná. Což v praxi činí potíže s prokazováním, protože třetí osoba, které je plná moc ukázána, nemusí věřit, že byla skutečně udělena, pokud je udělena ústně. Pokud se vyžaduje pro určité právní jednání písemná forma (např. pro převod nemovitosti), pak musí i plná moc mít písemnou formu. Jinými slovy tam, kde zákon stanoví nutnost písemné formy pro právní jednání, musí i plná moc být písemně.

Co když **zmocněnec překročí oprávnění**, tj. bude jednat mimo vymezení oprávnění? Pokud s tím zmocnitel nesouhlasí, musí to oznámit bez zbytečného odkladu osobě, se kterou zmocněnec právně jednal, jakmile se o takovém jednání dozvěděl. Pokud zmocnitel nic neudělá, platí, že takové jednání schválil. Výjimku z tohoto pravidla představuje situace, pokud osoba, s níž zástupce právně jednal, měla a mohla z okolností bez pochybností poznat, že zmocněnec zástupčí oprávnění zjevně překračuje.

Zmocnění zanikne: a) vykonáním právního jednání, na které bylo zastoupení omezeno; b) zmocnitel odvolá zmocnění; c) zmocněnec vypoví zmocnění; d) smrtí zmocněnce nebo zmocnitele, ledaže bylo ujednáno něco jiného. Zemře-li zmocnitel nebo vypoví-li zmocněnec zmocnění, učiní zmocněnec ještě vše, co nesnese odkladu, aby zmocnitel nebo jeho právní nástupce neutrpěl újmu.

Zvláštní plná moc, kterou zmocňuje podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku prokuristu k právním jednáním, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu, popřípadě pobočky, se nazývá **prokura**. Týká se tak obchodního práva.

Zákonné zastoupení a opatrovnictví

Vedle smluvního zastoupení existuje zastoupení zákonné a opatrovnictví. **Zákonné zastoupení** i opatrovnictví sleduje ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv. Zákonné zastoupení vzniká přímo ze zákona - tj. případy zastoupení stanoví přímo zákon (viz 4. téma, například rodič zastupuje dítě v rámci rodičovské odpovědnosti). **Opatrovnictví** vzniká rozhodnutím soudu (nesporné řízení). Současně určí rozsah opatrovnickových práv a povinností. Osoba, které byl opatrovník jmenován, se na dobu trvání opatrovnictví stává opatrovancem. Pozor, zákonný zástupce nebo opatrovník není oprávněn za zastoupeného právně jednat v záležitostech týkajících se vzniku a zániku manželství, výkonu rodičovských povinností a práv, jakož i pořízení pro případ smrti nebo prohlášení o vydědění a jejich odvolání.

Pokud dochází ke střetu zájmu zákonného zástupce/opatrovníka se zájmem zastoupeného, nebo pokud takový střet hrozí, jmenuje soud tzv. **kolizního opatrovníka** (řeší "kolizi" zájmů).

Rozlišujeme **opatrovnictví člověka** a právnické osoby. Pokud jde o člověka, soud jmenuje opatrovníka člověku, je-li to potřeba k ochraně jeho zájmů, nebo vyžaduje-li to veřejný zájem. Soud jmenuje opatrovníka zejména tomu, koho ve svéprávnosti omezil, tomu, o kom není známo, kde pobývá, neznámému člověku zúčastněnému při určitém právním jednání nebo tomu, jehož zdravotní stav mu působí obtíže při správě jmění nebo hájení práv.